

ETNOMUZYKOLOGIA POLSKA 6/2024

ETNOMUZYKOLOGIA POLSKA

Numer 6/2023

Redakcja:

dr Aleksandra Kleinrok

dr Arleta Nawrocka-Wysocka

mgr Teresa Nowak

dr Łukasz Smoluch

dr Maria Szymańska-Ilnata

Sekretarz Redakcji:

mgr Monika Kurzeja

Redakcja językowa abstraktów w jęz. angielskim:

dr Christopher Ballengee

Skład i łamanie:

dr Łukasz Smoluch

Projekt okładki:

Patrycja Szymańska

ISSN 2657-4438

© Etnomuzykologia Polska

Artykuły dostępne są na licencji Creative Commons.

Uznanie autorstwa na tych samych warunkach 3.0 Polska.

Wszystkie artykuły podlegały procedurze podwójnej ślepej recenzji.

Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne

e-mail: etnomuzykologia.polska@gmail.com

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

SPIS TREŚCI

Od Redakcji	7
Arleta Nawrocka-Wysocka Muzyka i migracje jako wyzwanie badawcze dla Etnomuzykologii w XX i XXI wieku	11
Krzysztof Hliniak Imigracje, emigracje, przesiedlenia. Przemieszczenia ludności a dziedzictwo i praktyka taneczna wybranych grup narodowych i etnicznych zamieszkujących Kraków i województwo małopolskie	35
Piotr Dahlig Uwagi porównawcze o etnomuzykologii polskiej i ukraińskiej	63
Tomasz Nowak Między traumą a nostalgią – muzyka jako medium strategii społecznych Łemków w pierwszych latach po przesiedleniu 1947 roku	93
Dorota Majerczyk Marek Rikardo Czureja – wybitny romski skrzypek ze Spisza	115
Agnieszka Jeż Tożsamość w drodze. Obraz alii w Pieśniach Ziemi Izraela	127
Kacper Siejkowski, Zofia Zaborowska Wybrane tradycje śpiewacze dalmatyńskich Serbów – na przykładzie miejscowości Žegar w Północnej Dalmacji	139
Kinga Strycharz-Bogacz Ogólnopolski Festiwal Folklorystycznej Twórczości Dziecięcej „Dziecko w Folklorze” w Baranowie Sandomierskim jako przykład pielęgnowania i propagowania rodzimej tradycji muzycznej.	159

Od Redakcji

Rok 2024 miał dla stowarzyszenia Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne szczególne znaczenie, ponieważ odbyło się wówczas jubileuszowe X Krajowe Seminarium Etnomuzykologiczne. Było to wydarzenie wyjątkowe, które zgromadziło badaczy, praktyków i miłośników muzyki tradycyjnej z całej Polski, a także zza granicy. Seminarium nosiło tytuł „(Re)eMigracje. Oswajanie obcości – wyzwanie czy obciążenie współczesnej etnomuzykologii?” i pozwoliło uczestnikom na poruszanie bardzo szerokiego spektrum tematów. Owocem tego spotkania, a także prowadzonych w jego czasie dyskusji jest niniejszy, szósty już numer czasopisma Etnomuzykologia Polska, noszący taki sam tytuł jak kwietniowa konferencja. Zawiera osiem artykułów, które poruszają istotne i ciekawe zagadnienia.

Pierwszy z nich, autorstwa Arlety Nawrockiej-Wysockiej zatytułowany „Muzyka i migracje jako wyzwanie badawcze dla etnomuzykologii w XX i XXI wieku” ma charakter podsumowania i krytycznego przeglądu koncepcji badawczych wypracowanych na gruncie etnomuzykologii a dotyczących problemu migracji. Autorka krótko referuje historię badań nad muzyką i migracją oraz ich rozwój, a także analizuje zmiany w podejściu do pojęć takich jak diaspora, tożsamość kulturowa, multikulturalizm i hybrydyzacja, oraz relacji swój/obcy.

Drugi artykuł to typowy przykład *case studies* – Krzysztof Haliniak omawia w nim wyniki własnych badań skupionych na praktykach tanecznych mniejszości narodowych i etnicznych z Krakowa i województwa małopolskiego. Artykuł zatytułowany „Imigracje, emigracje, przesiedlenia. Przemieszczenia ludności a dziedzictwo i praktyka taneczna wybranych grup narodowych i etnicznych zamieszkujących Kraków i województwo małopolskie” koncentruje się na Słowakach, Żydach, Łemkach, Romach, Białorusinach, Ukraińcach oraz wspomina o migrantach z bardziej odległych terenów, np. Indii. W tekście Autor przytacza liczne wypowiedzi swoich rozmówców, które doskonale obrazują ich różnorodne podejście do dziedzictwa tanecznego.

„Uwagi porównawcze o etnomuzykologii polskiej i ukraińskiej” autorstwa Piotra Dahliga to przekrojowy tekst będący doskonałym źródłem do dalszych poszukiwań historycznych na temat podobieństw i różnic między działalnością etnomuzykologów w Polsce i w Ukrainie. Analiza oparta jest na bardzo szerokiej literaturze i wskazuje przyczyny wybranych zjawisk oraz ich konsekwencje. Bogata bibliografia załączona do artykułu jest atutem sama w sobie i z pewnością będzie pożyteczna dla wielu badaczy zajmujących się tradycjami muzycznymi w Polsce i w Ukrainie oraz ich migracjami.

Jako czwarty w czasopiśmie znalazł się artykuł Tomasza Nowaka „Między traumą a nostalgią. Muzyka jako medium strategii społecznych Łemków w pierwszych latach po przesiedleniu 1947 roku” analizujący treści zaczerpnięte z publikacji wspomnieniowych Łemków przesiedlonych w trakcie Akcji „Wisła” i przyjmujących różne postawy w stosunku do swoich tradycji muzycznych. Porusza problem chęci i możliwości ich praktykowania w nowym środowisku i wśród nowej społeczności. Autor przytacza wiele cytatów ukazujący skrajnie różne podejście w stosunku do rodzimej muzyki – od całkowitego zaniechania muzykowania i śpiewania, po wskazywanie na ich terapeutyczne wręcz właściwości w trudnych realiach życia, w jakich znaleźli się przesiedleni Łemkowie.

W przeciwieństwie do pierwszych czterech Autorów, Dorota Majerczyk skupia się w swoim tekście na jednostce, indywidualnym losie muzyka romskiego Marka Rikardo Czureji. Prezentuje znaczenie muzyki i relacji między muzykami na różnych etapach jego życia. Przytacza także wypowiedzi związanych z nim osób, które pokazują go w szerszym świetle. Podstawowym źródłem informacji były jednak dla Autorki bezpośrednie rozmowy z bohaterem artykułu.

Zupełnie innej grupy – Żydów – i jej migracji dotyczy artykuł Agnieszki Jeż „Tożsamość w drodze. Obraz *aliji* w Pieśniach Ziemi Izraela”. Autorka analizuje sposoby, w jakich *alija*, czyli droga, przemiana, ukazywana jest w tekstach pieśni powstających od 1882 roku i dokumentujących syjonistyczne osadnictwo w Palestynie, polityczną propagandę, a przede wszystkim uczucia Żydów poszukujących nowego miejsca do lepszego życia, którym miało być państwo Izrael.

„Wybrane tradycje śpiewacze dalmatyńskich Serbów – na przykładzie miejscowości Žegar w Północnej Dalmacji” to artykuł dwójga badaczy i praktyków, Kacpra Siejkowskiego i Zofii Zaborowskiej, omawiający dwa współistniejące w Žegarze style śpiewacze – stary i nowy, które poznawali nie tylko słuchając i nagrywając lokalnych śpiewaków, ale również ucząc się od nich i współuczestnicząc w wykonywaniu pieśni.

Niniejszy numer czasopisma zamyka tekst zatytułowany „Ogólnopolski Festiwal Folklorystycznej Twórczości Dziecięcej *Dziecko w Folklorze* w Baranowie Sandomierskim jako przykład pielęgnowania i propagowania rodzimej tradycji muzycznej” autorstwa Kingi Strycharz-Bogacz. Zaprezentowane są w nim przemiany w formule samego festiwalu oraz przeanalizowane korzyści i zagrożenia wynikające z organizacji podobnych wydarzeń w perspektywie przekazywania i zachowywania lokalnej kultury muzycznej związanej z dzieckiem i dzieciństwem.

Zawarte w niniejszym czasopiśmie artykuły poruszają bardzo różnorodne tematy, ukazując szerokie spektrum zagadnień związanych z migracją społeczności, jednostek i repertuaru muzycznego. Procesy te, choć najczęściej mają swoje źródło w uwarunkowaniach historycznych, mogą być obserwowane współcześnie i stanowią aktualny problem badawczy. Ich lepsze poznanie pomaga głębiej zrozumieć współczesną kondycję wybranych społeczności oraz decyzje podejmowane przez indywidualnych muzyków i śpiewaków. Mamy nadzieję, że teksty, które oddajemy do rąk Czytelników będą nie tylko źródłem nowej wiedzy, ale także inspiracją do własnych poszukiwań i zgłębiania podobnych tematów.

W imieniu Redakcji,
Maria Szymańska-Ilnata